

A.14. A bűncselekmény elkövetői

Vázlat
Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog c. tárgyból
Jogász Alapszak
Miskolc, 2016.

a **bűncselekmény elkövetői**: a tettesek és a részeseek (12.§). Az elhatárolás alapja a törvényi tényállás.

Tettes (aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja. [13. §])

Részese (aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír (felbujtó) vagy aki a bűncselekmény elkövetéséhez nyújt szándékosan segítséget (bűnsegéd) [14. §.])

Önálló, közvetett vagy társtettség

a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg [13. § (3) bek.].

közvetett: „más személyt, mint eszközt használ fel”:

- nem büntethető személy (gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer, fenyegetés) (13.§. (2))
- tévedésben lévő személy (13.§. (2))
- katona az előljáró jogellenes parancsára cselekszik (Btk. 130.§. (1))
- különös bűncselekmény esetén

közvetlen (önálló): saját testi ereje; eszköz; állat

szándékos magatartás; szándékos alapcselekményhez kapcsolódik; járulékos jellegű; okozati kapcsolat; kísérlete kizárt; a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni;

A bűncselekmény **elkövetői** a tettesek és a részeseek.

Az elhatárolás alapja a törvényi tényállás: a tettesek magatartása a törvényi tényállás keretei közé illik, a részeseek cselekménye ezen kívül marad.

Fogalma:

I. Tettesség (Btk. 13.§.): minden bűncselekményhez hozzátartozik; törvényi tényállásoknál ez a magatartás kerül meghatározásra

Fajtái: önálló tettes - közvetett tettes - társtettes

közvetlen

saját testi erejét,
tárgyi eszközt, állatot
használ fel

közvetett

más személyt,
mint eszközt
használ fel

a cselekményt egymás
tevékenységéről tudva,
közösén valósítják meg

Önálló tettesség: a tettes maga valósítja meg a bűncselekményt →
DE! pl.: gondatlan bűncselekmény tettese csak önálló tettes, különös
bűncselekmény tettese csak az adott személyes kvalifikáltsággal
rendelkező személy lehet (pl.: katonai bűncselekmények (127.§. (3))

Közvetett tettesség (*Btk. 13. § (2), 130. § (1)*)

Ilyenkor az elkövető egy másik személyt eszközként használ fel a bűncselekmény elkövetésére (ez a másik személy, az eszközszemély általában nem büntethető).

Esetei:

- ha a felhasznált személy gyermek,
- kóros elmeállapotú vagy kényszer illetve fenyegetés hatása alatt áll,
- tévedésben van,
- a katona az előjáró jogellenes parancsára követi el a bűncselekményt,
- különös bűncselekmény (*delictum proprium*) esetén, ha személyi kvalifikáltsággal nem rendelkező személyt használnak fel.

Mégis büntethető a felhasznált személy:

- ha 12-14 év közötti, belátási képességgel rendelkező gyermek és a Btk. 16. §-ában felsorolt bűncselekményt követte el (16.§)
- ha tévedésben van, de tévedését gondatlansága okozta (20.§ (3))
- a katona, ha tudta, hogy a parancs megvalósítása bűncselekmény (130.§ (2))
- önhiba az ittas/bódult állapot esetén (18.§)

Kísérleti szakba lép ilyen esetben a bűncselekmény, ha a felhasznált személy a cselekményt a kísérleti szakba juttatja.

Társtettség (13. § (3))

Feltételei:

törvényi tényállás

- az alaptényállásnak azonosnak kell lennie

- különös bűncselekmények esetén eltérő álláspontok; De!

3/2011.BJE: társtettséghez is szükséges a személyes kvalifikáltság; ennek hiányában nem társtettesként, hanem bűnsegédként felelhet a másik fél (pl. hivatali visszaélés).

közös megvalósítás

- általában szükséges a tér- és időbeli egység is a cselekmények között

- ha konjunktív jellegű az elkövetési magatartás (pl. rablás), megvalósítható úgy is, hogy az egyik társ az egyik, a másik a másik magatartást valósítja meg

- az ún. többes tettesség (amikor mindketten egymás mellett, egy időben az egész tényállást megvalósítják) is társtettségnek minősül

- a közös megvalósítást jelenti az egymás elleni fellépés is (pl.: garázdaság esetén – lásd 4/2007. BJE)

szándékegység

- szándéknak ki kell terjednie a közösen megvalósított bűncselekmény összes objektív tényállási elemére

- a megvalósítás közös voltára („közös elkövetés tudata”)

kizárt a társtettség:

- a gondatlan bűncselekmények esetén
- a szükségképpen többes közreműködés eseteiben

büntetendőség: általában súlyosító körülmény (BKv. 56)

mennyiségi-minőségi túllépés

fogalma: excessus; azaz ha valamelyik társtettes többet tesz, mint amire a szándékegység eredetileg vonatkozott,

túllépés formái: mennyiségi

: a társ olyan súlyosabb cselekményt is megvalósít, amelyre a másik szándéka nem terjedt ki, de magában foglalja a szándékegység által átfogott enyhébbet is (pl. testi sértés – maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés) → a másik csak az enyhébbért, a testi sértésért felelős;

túllépés formái: minőségi

: a társ teljesen más tényállásba ütköző bűncselekményt valósít meg, mint amire a szándékegység kiterjedt (pl.: rablást vagy nyereségvágyból elkövetett emberölést lopás helyett)

hazai gyakorlat: a társtettes a szándéka által át nem fogott, de a társa által megvalósított túllépésért nem felel (kiv.: Btk.9.§.)

II. Részesség (Btk. 14.§.):

Részes az, akinek cselekménye valamilyen formában kapcsolódik a tettes magatartásához, aki legalább megkísérli elkövetni a bűncselekményt.

Jellemzői:

- mindig szándékos,
- járulékos jellegű,
- feltételez egy tettesi alapcselekményt,
- amelynek szintén szándékosnak kell lennie és
- legalább kísérleti szakba kell jutnia
- okozati kapcsolat kell az alapcselekménnyel → a felbujtás ez előtt, a bűnsegély előtte és alatta fejthető ki
- kísérlete kizárt

Büntetendősége:

A részesekre a tettesekre megállapított büntetési *tételt* kell alkalmazni (DE! bűnsegély kétfokú enyhítés (Btk. 82.§. (4)); enyhítő körülmény BKv 56.)

Fajtái: felbujtás	bűnsegély
szándékkiváltó hatás	szándékerősítő hatás
(ő beszéli rá az elkövetésre a tettest)	(a tettesben már megvolt a szándék, azt csak megerősíti)
pszichikai fizikai	
(pl.: tanácsot ad)	(pl.: eszközt ad)

Felbujtás (Btk. 14. § (1).)

- rábíró nyilatkozat, mely döntő motívumként hozza létre a tettesben az elkövetésre irányuló akarat-elhatározást (szándékkiváltó hatás!) → hatására a tettes legalább kísérletet valósít meg.
- módja közömbös (szóban, írásban), meghatározott bűncselekmény-típusra kell vonatkoznia, de pl. nem szükséges a sértett konkrét megjelölése.
- elkövethető eshetőleges szándékkal is
- a közvetett felbujtó a felbujtó felbujtója

Bűnsegély (Btk. 14. (2))

- segítségnyújtás (szándékerősítő hatás)
- módja közömbös (akár tevőlegesen, akár mulasztással (speciális jogi kötelezettség szükséges a bűncselekmény megakadályozásához))
- formája: fizikai (pl. eszköz átadása), illetve pszichikai (tanácsadás)
- elkövethető eshetőleges szándékkal is
- a közvetett bűnsegély a felbujtónak vagy a bűnsegédnek nyújtott segítség, illetve a bűnsegély rábírása a bűnsegélyre